

Lidské zoufalství a Boží moc

Jdi domů k svým a pověz jim, jak veliké věci ti učinil Pán, když se nad tebou smiloval. (Mk 5:19)

1. čtení: Izajáš 40:25-31

Hlavní čtení: Marek 5:1-20

Milí bratři a milé sestry,

apoštol Pavel v jednom ze svých listů píše dojemná slova o své vlastní bezmoci. O lidské slabosti. A zároveň radostná slova o Boží moci. O Boží síle.

- ⁷ *A abych se nepovyšoval pro výjimečnost zjevení, jichž se mi dostalo, byl mi dán do těla osten, posel satanův, který mne sráží, abych se nepovyšoval.* ⁸ *Kvůli tomu jsem třikrát volal k Pánu, aby mne toho zbavil,* ⁹ *ale on mi řekl: "Stačí, když máš mou milost; **vždyť v slabosti se projeví má síla.**" A tak se budu raději chlubit slabostmi, aby na mně spočinula moc Kristova.* ¹⁰ *Proto rád přijímám slabost, urážky, útrapy, pronásledování a úzkosti pro Krista. **Vždyť právě když jsem sláb, jsem silný.*** (2K 12:7-10)

Evangelista Marek nám dnes vypráví dlouhý příběh o lidské slabosti a bezmoci. A o síle a moci Ježíše Krista. Myslím, že se nám to dnešní téma dobře trefilo do liturgického období. Že to je zásah do černého. Vždyť dnes společně otevíráme postní dobu, ve které bychom se měli zamýšlet nad konečností, slabostí a hříšností člověka. Přičemž ale opět smíme slyšet o našem mocném a milosrdném Pánu.

I. Lidská bezmoc

Bratři a sestry, dnešní příběh je výjimečný. Tak detailně propracované vyprávění už totiž nalezneme jen na konci Markova evangelia, při líčení posledních dnů a hodin Pána Ježíše.

Jako by nás evangelista zval: *Pojďte, podívejte se pořádně na lidskou bezmoc, na lidské zoufalství.* Jako by nás zval k pohledu přes mikroskop: Na rozmáčknutého komára. To jsme o Vánocích sledovali s Jeremiášem, který dostal mikroskop pod stromeček. Je to odporné. Je to nechutná podívaná.

Zoufalství smíchané s odporem.... To je přece ta situace člověka, o které nám Marek dnes vypráví. Víte, těžko bychom hledali zoufalejšího člověka v Písmu. Snad jen Jób může tomuto posedlému konkurovat. Jenže Jób má výhodu, že nepřijde o zdravý rozum. Může mluvit se svými přáteli. A smí naříkat před Hospodinem. Jenže tento posedlý? Můžeme o něm říct totéž?

A také: Těžko bychom v Písmu hledali člověka, který vyvolává takový odpor, kterého bychom si chtěli držet od těla co nejdále a co nejdéle. No, podívejme se na něj zblízka. Přiblížme se s Ježíšem k tomu člověku. To po nás přece vypravěč žádá!

Ten muž je pohan jak poleno. Žije v pohanské krajině. Tedy: Pro pravověrné židy je už tento fakt obrovským a nepřekonatelným problémem. Ovšem té nečistoty je tam mnohem, mnohem víc. Ten člověk je posedlý nečistými duchy. Dále: Žije na hřbitově, tedy opět v nečistém prostředí. (Nu 5:2)

A nakonec je obklopen prasaty, tedy nečistými zvířaty. (Dt 14:8) Jedna veliká špína – mravní i duchovní. Jedna veliká lidská špína, které se člověk štítí a zároveň z ní propadá do hlubokého zoufalství. Onen muž nemůže žít mezi živými. Proto žije mezi hroby. Mezi mrtvými, kterým nevádí jeho křik a zuřivost. Mrtvým je jedno, že do sebe dnem i nocí buší kameny, že se poškozují. Živí, ti se mu snažili pomoci. Určitě to nemysleli špatně, když ho poutali řetězy. Možná to chvíli zabíralo: Posedlý se nepoškozoval a oni si od něj na okamžik oddechli. Je to vlastně všechno tak paradoxní! Zoufalého člověka spoutaného demony zoufalí lidé poutají řetězy. Ovšem on měl sílu jako Samson. Z těch lidských pout se vždycky nakonec dokázal vymanit.

Bratři a sestry, ten člověk je nakonec obrazem každého z nás. Sami v sobě nenacházíme sílu zápasit se zlem, natož pak nad ním zvítězit. Ani nad zlem v nás. Ani nad zlem kolem nás. Jsme na to příliš slabí. A z toho jsme často zoufalí. Nečistota, mravní i duchovní, je všude, kam se podíváš. Ať už se zahleďš do sebe, do svého nitra, nebo se rozhlédneš po svém okolí. A co teprve, když si pustíš televizi, nebo začneš brouzdat po internetu?

Jistě, my dokážeme odkývat, že jsme hříšní. To je přece holý fakt, který nám nedělá veliký problém přiznat. Ale jen se chvíli ponořme do našeho nitra. Jen se chvíli zaměříme na to, co jsme třeba řekli či udělali. A na co nejsme vůbec pyšní. Co jsme třeba provedli. A tak bychom byli rádi, kdyby se to nikdy nestalo. Nebo: Na jaké hrozné věci někdy myslíme. A čím víc se snažíme na to nemyslet, tím víc na to myslíme. A to, na co myslíme – to je čiré zlo! A nemůžeme si pomoci. Některé myšlenky, slova i činy, se nám v jednu chvíli zdají odporné. Před Bohem se za ně stydíme. A doufáme, že o nich lidé kolem nás nemají ani páru. Protože kdyby o tom věděli, přestali by si nás jednou provždy vážit. A pozor: Tyto myšlenky, slova i činy za nějaký čas ochotně a rádi zopakujeme! Co to s námi je? Jak hluboko jsme klesli? Jak to, že se dokážeme ráchat jak ta prasata ve vlastní špíně znovu a znovu? Copak zrovna my máme právo se povýšeně rozčilovat nad poklesky a pády lidí kolem nás?

Jistě, že si dokážeme představit místa podobná tomu, o kterém nám dnes Marek vypráví. Jistě, že si dokážeme představit lidi, z kterých je nám šoufl. A prostředí, kterých se štítíme. Jen si vybrat, že? Homosexuálové při pochodech hrlosti, prostitutky ve vykřičených domech, opilci v zaplivaných pajzlech a feťáci ve squatech, extremističtí muslimové se samopaly v ruce, kamiony plné uprchlíků, politici na svých soukromých večírcích... Pokud se dokážeme dívat na ta místa a na ty lidi pohledem Ježíše Krista, pohledem plným milosrdenství a odpuštění, navíc s nabídkou pomoci, pak se dívejme dál. Ale pokud se díváme se samospravedlivým odporem, s pocitem, že jsme lepší než ti druzí, pak se raději co nejrychleji zaměříme na sebe. Na naše nitro. Na náš vlastní život. A byl by v tom čert, kdybychom se nakonec nezačali dívat se zoufalstvím a s odporem sami na sebe.

II. Kristův zásah

Tak už dost! Mluvme už raději o něčem jiném! Mluvme raději o někom jiném: O Ježíši Kristu. O jeho obrovské moci. O jeho nevyčerpitelném milosrdenství. Zpátky k biblickému příběhu!

Jen uvažte: Ten muž je na tom dokonce tak špatně, že od sebe odhání jedinou možnou záchranu. Toho jedinečného Zachránce, který se k němu blíží. A přesto: Pán Ježíš, když ho uvidí, přikazuje: ***Duchu nečistý, vyjdi z toho člověka!***

A jak na to ten člověk, vlastně ty zlé síly v něm, reagují? Sice před ním padá na kolena, čímž vyjadřuje svou podřízenost... Ale hned na to křičí na Krista:

Co je ti po mně, Ježíši, synu Boha nejvyššího? Při Bohu tě zapřísahám, netrap mě!

Všimněte si, že ti zlí duchové vědí naprosto přesně, před kým klečí. Je to *Ježíš, syn Boha nejvyššího*. A také vědí, proč přišel: Aby je trápil. Aby je trýznil a týral. Aby je vyhnal. Aby je zničil. Oni se cítí jako tasemnice, kterou vyháníme z těla česnekem. A dobře jim tak, těm zlým duchům, protože do té chvíle trýznili a týrali toho nebohého člověka. *Kdo s čím zachází, s tím také schází.*

Ti démoni jsou dokonce tak zoufalí, že se dožadují Boží pomoci, aby je Kristus netrápil. Dovolávají se pomoci u nebeského Otce, aby je netrápil jeho pravý Syn. Aby to týrání Otec hned zarazil. Asi jako kdyby se nacističtí pohlaváři u Norimberského procesu dovolávali pomoci u přítomných Židů. To je naprosto nesmyslné. Ale zoufalá situace si žádá zoufalé činy.

Zároveň je však z jejich slov slyšet jistá úskočnost. Oni znají jeho jméno. Ale přitom nevyznávají jeho jméno. Oni znají jméno nepřítele. A znát nepřítelovo jméno znamená mít nad ním moc. Manipulovat s ním. Točit s ním. *My víme, kdo jsi. Ty jsi Ježíš. Syn Boha Nejvyššího. A tak nám dej pokoj!* Ano, to znamená ta řecká věta: *Co je ti po mně*. Doslova: *Co mně a tobě*. Tedy: *Dej nám pokoj! Nestav se nám do cesty! Jdi si po svém! A my si půjdeme také po svém.*

Pán Ježíš mu to však oplatí. Zeptá se na jeho jméno. A nečistý duch se musí představit. Je k tomu zřejmě Kristem donucen:

Mé jméno je 'legie', poněvadž je nás mnoho.

Legie. Latinský výraz pro největší římskou vojenskou jednotku: 6000 vojáků. Obávaná legie, z které tě poleje studený pot, jen když uslyšíš, že se blíží. Legie. V myslích tehdejších židů: Ztělesnění neporazitelného a krvežíznivého zla.

Vždyť to byly Titovy legie, které za časů evangelisty Marka nenechaly kámen na kameni v zaslíbené zemi, srovnaly se zemí Jeruzalém, zničily Chrám, který už se poté nikdy neobnovil. A povraždily, zotročily a rozprášily po celém římském světě tisíce a tisíce Židů. Dnes by se asi ti démoni nazvali „Covid-19“. A před šedesáti lety nejspíš: „*Vojska varšavské smlouvy*“.

Ovšem nyní stojí tato duchovní legie, toto neporazitelné a krvežíznivé zlo okupující nitro toho nebohého člověka proti mnohem mocnějšímu nepříteli: Proti Ježíši Kristu, Synu Boha nejvyššího. Což tato nečistá horda velmi brzy pocítí na vlastní kůži. Marek vypráví:

A velmi ho prosil, aby je neposílal pryč z té krajiny.

Chtěli tam zůstat. V té krajině chtěli zůstat. Když už ne v tom člověku, pak alespoň někde jinde. Zalíbilo se jim tam a chtěli škodit dál. Nakonec si sami vymysleli *modus vivendi* – tedy způsob, jak z té překerní situace ven. Způsob, jak přežít.

¹¹ Páslo se tam na svahu hory velké stádo vepřů. ¹² I prosili ho ti zlí duchové: "Pošli nás, ať vejdemo do těch vepřů!"

Všímáte si? Zlo, na které je člověk krátký, prosí Ježíše. Žadoní. Smlouvá s ním. Podlézá mu. A Ježíš jim to dovolí: Vejít do těch nečistých zvířat. Nakonec: *Nečistý k nečistému*. Jenže právě tím si sami přivodili zkázu. Protože ta prasata se rozběhla směrem k moři, vrhla se z útesu a utopila se. (Byť prase za normálních okolností prý umí plavat... Ovšem toto nebyla normální, nýbrž posedlá prasata.)

A tak Ježíš nakonec očistil toho chudáka. Osvobodil jej od zlých démonů. A zároveň očistil a osvobodil celou tu krajinu od jejich vlivu.

III. Lásky a moc Božího Syna

Bratři a sestry, Písmo dnes velebí Krista za to, že je laskavým i mocným Pánem. On je Boží Syn, který svou laskavou pomoc rozdává na obou stranách břehu. Na tom židovském. I na tom pohanském. On přišel ke všem lidem bez rozdílu. Přišel zachránit a vysvobodit všechny lidi bez rozdílu. Dokonce přišel vysvobodit i tak zoufalé jedince, kterým nikdo z lidí nedokáže pomoci. Kterých se druzí lidé raději straní, protože v jejich přítomnosti se cítí bezradní a je jim trapně.

Kristus přišel, aby pomohl lidem, kteří o to vůbec nežádají. Ba naopak: Něco v nich se tomu brání. Žádné: *Tvá víra tě uzdravila*. To zde dnes nehledejme! Ten muž o Kristovu pomoc přece nežádal. Naopak: Dělal všechno pro to, aby uzdraven a osvobozen nebyl! Ano, je to tak! Pán Ježíš přišel zachránit dokonce i ty lidi, kteří už se pohybují někde v zemi šerých stínů. Na hranici mezi životem a smrtí. A kteří si už dávno přestali vážit sami sebe a rozumět sami sobě. I ty, kteří si už neváží života, protože život je pro ně jen jiným názvem pro peklo. A tak jediné, po čem ještě touží, je co nejrychleji zemřít! I tyto lidi Kristus zachraňuje. Proč? Na základě čeho? Na základě Božího milosrdenství! Vždyť to přece tomu zachráněnému Ježíš nakonec řekne:

Jdi domů k svým a pověz jim, jak veliké věci ti učinil Pán, když se nad tebou smíloval.

A zároveň: Kristus není jen laskavý. On není jen milosrdný. On je i mocný Pán. Copak si vedle toho posedlého člověka sedl, hladil ho po vlasech a se slzami v očích mu říkal: *Já vím, máš to těžké. Kéž bych ti tak uměl pomoci!* Ne! To není Ježíš, Syn Boha Nejvyššího. To jen my, lidé 21. století, si ho tak malujeme: Jako láskyplného, nicméně naprosto slabého jedince, neschopného komukoli pomoci.

V tom případě démoni ho znají lépe než my, lidé. A Ježíš jim dá za pravdu: On je ten silný. Kristus si s nimi poradí stejně hravě jako stokilový otec se svým dvouletým synem. Nebo jako Chuck Norris s hospodským rváčem. Nebo jako AC Sparta s FC Kotěhůlky. Nebo jako kočka s myší.

Evangelista Marek se nám svým vyprávěním snaží předat totéž: Že Ježíš Kristus je mocný a silný Pán. Jeho dnešní vyprávění je záměrně plné vojenských termínů. Proč? Aby ukázal, že Ježíš je vrchní velitel. Ten, který v rukou třímá nejvyšší moc.

Tak třeba: Když nečistí duchové chtějí vejít do těch prasat, Ježíš jim to dovolil. Jenže sloveso „dovolit“ znamená vlastně „dát rozchod“. Je to vojenský obrat. Když se pak ta prasata ženou směrem k moři, Marek používá termín, který také znamená „vyrazit na zteč“. A dodejme, že slovo „stádo“ se dá přeložit také jako „horda“, tedy horda vojáků.

To celé ještě podpoříme historickým faktem: V té oblasti tehdy operovala římská legie, která měla ve svém znaku divoké prase. A na závěr: Démoni se na rozkaz Božího Syna utopí v moři... Slyšíte v tom ještě jeden známý biblický motiv? Co třeba utonutí faraona v Rudém moři, při pronásledování Božího lidu?!

Vždyť Mojžíš spolu se zachráněným lidem zpívá:

- ³ *Hospodin je bojovný rek; Hospodin je jeho jméno.* ⁴ *Vozy faraónovy i jeho vojsko svrhl v moře, v moři Rákosovém utonul výkvět jeho vozatajstva.* ⁵ *Tůň propastná je zavalily, klesli do hlubin jak kámen.* (Ex 15:3-5)

IV. Ještě se budeme divit!

Milí bratři, milé sestry, možná je náš život plný různých nečistot, které se snažíme před zraky druhých lidí skrýt. Možná je náš život plný špíny, kterou už ani skrývat nedovedeme. Možná jsme zoufalí, protože bychom potřebovali pomoci. Žel sami sebe vyléčit a očistit nedokážeme. A druzí jsou na to také krátkí. Možná se z nás stali cyničtí jedinci, kteří už žádnou pomoc ani nehledají. Zabydleli jsme se mezi hroby, balancujeme na hraně, hovíme si ve své vlastní špíně, ve svém vlastním hříchu nebo ve svých problémech.

A proto: Neutíkejme před Kristem, když se k nám blíží. Poprosme ho znovu o jeho zásah. O jeho uzdravení. O jeho záchranu. O jeho očistění. O dar nového života. Ten posedlý také nečekal, že se z něj stane rozumný člověk, který už se nikdy nebude chtít pustit Pána Ježíše. A už vůbec nečekal, že se to stane za pár minut! A ty lidi kolem něj to zaskočilo ještě mnohem více. A vůbec: I všechny ostatní, kterým pak vyprávěl příběh o svém osvobození. Z posedlého nepřítele se stává věrný přítel Ježíše Krista. Rozumný a zdravý jedinec schopný lásky k Bohu i k druhým lidem. Vlastně první křesťanský misionář mezi pohany. To je zázrak hodný Božího Syna.

Bratři a sestry, spolehněme se a odevzdejme se do rukou laskavého a mocného Ježíše. Věřím, že se ještě budeme divit, co s námi či s našimi blízkými dokáže. Amen.